

Nota van Antwoord Zienswijzen

Net op zee Nederwiek 1 (fase 3)

Datum: mei 2025
Status: definitief

1. Zienswijzen

Van vrijdag 21 februari 2025 tot en met donderdag 3 april 2025 hebben de ontwerpbesluiten met betrekking tot de werkplannen voor het Veerse Meer en de Veerse Gatdam voor het project Net op zee Nederwiek 1 (fase 3) ter inzage gelegen. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze indienen. Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de zienswijzentermijn 3 unieke zienswijzen binnengekomen.

De zienswijzen zijn integraal opgenomen in de inspraakbundel 'Zienswijzen op ontwerpbesluiten 'NET OP ZEE NEDERWIEK 1'. Deze bundel is in te zien op www.rvo.nl/noz-nederwiek-1.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van Antwoord Zienswijzen Net op zee Nederwiek 1 (fase 3) zijn de ingediende zienswijzen samengevat en van een reactie voorzien. Er is tevens aangegeven of en hoe met de zienswijzen rekening is gehouden. De tabel bestaat uit vier kolommen. De eerste kolom geeft aan elk inhoudelijk punt uit de zienswijzen een eigen nummer. Dat nummer bestaat uit het registratienummer en een letter voor elk inhoudelijk punt zodat op eenvoudige wijze kan worden gezocht en verwezen naar een specifiek inhoudelijk punt. In de tweede kolom is het inhoudelijke punt samengevat weergegeven. In de derde kolom is de beantwoording van het inhoudelijke punt opgenomen. In de vierde kolom is per inhoudelijk punt aangegeven of dit leidt tot een wijziging in de ontwerpbesluiten.

2. Zienswijzen

Nr	Zienswijze	Antwoord	Doorwerking besluiten
Zienswijze 202500524			
1a	Indiener geeft aan dat zoals het IBO betoogt in haar rapport bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur, het niet duidelijk is of België en Duitsland bereid zijn bij te dragen aan de netwerkkosten van wind op zee, waarop ze aanbeveelt hier voorlopig minder aan uit te geven. We lopen nu een gereede kans dat Wind op Zee zich zal ontwikkelen tot een 2e Betuwelijn. Indiener geeft aan dat de Betuwelijn is aangelegd op aandrang van de Nederlandse industrie/haven van Rotterdam. De lijn loopt echter voor de Duitse grens dood, omdat er in Duitsland geen behoefte meer aan was, en de verwachte verkeersstromen bleven uit, met als gevolg dat de exploitatie nog altijd negatief is, terwijl de Nederlandse Staat er miljarden in heeft afgezonken.	De nu voorliggende ontwerpbesluiten hebben betrekking op werkplannen voor het Veerse Meer en de Veerse Gatdam. Dit gedeelte van de zienswijze van indiener ziet niet op de werkplannen maar op de nut en noodzaak van wind op zee. In het Inpassingsplan Net op zee Nederwiek 1 is ingegaan op de nut en noodzaak (Inpassingsplan - Net op zee Nederwiek 1 - fase 1). De nut en noodzaak wordt beschreven in twee redenen. De eerste is het tegengaan van klimaatverandering als gevolg van te veel uitstoot van broeikasgassen waaronder CO2. De tweede reden is dat door zelf duurzame energie op te wekken, Nederland minder afhankelijk wordt van de import van fossiele energie. De nut en noodzaak is nog steeds actueel. Net op zee Nederwiek 1 is onderdeel van de duurzame energie doelstellingen en zorgt voor de aanlanding van 2 GW elektriciteit uit het windenergiegebied Nederwiek. Daarnaast geldt dat door het sluiten van het Groningerveld en het stoppen van het importeren van gas uit Rusland er een dringend alternatief nodig is om in onze energiebehoefte te blijven voorzien. Windenergie op zee vergroot onze Nederlandse energieonafhankelijkheid en versterkt de beschikbaarheid én leveringszekerheid van energie. Wind op zee is als opwekker van duurzame energie cruciaal om de Klimaatdoelstellingen te behalen. De Klimaat en Energieverkenning 2024 laat zien dat Klimaatdoelstellingen onder druk staan. Daarom is maximale inzet op	Geen aanpassingen

		het realiseren van de energietransitie nodig om deze doelen in zicht te houden.	
1b	Indiener geeft aan dat in de energietransitie nu hetzelfde lijkt te gebeuren. De elektrificatie van de industrie stopt. De energie grootverbruikers klagen over hoge elektriciteits- en netwerkkosten en zouden vanuit kosten optiek beter af zijn in een land met goedkopere stroom zoals in Zuid-Europa of Marokko. Nederland en Europa lijken ook nog op het punt te staan om hun duurzame ambities terug te schroeven. Ondertussen wordt door Tennet zwaar geïnvesteerd in stekkerstations op de Noordzee en aanlanding vanaf die stekkerstations. We zien nu al dat er bij harde wind geen afnemers zijn te vinden voor al die stroom met als gevolg negatieve stroomprijzen. Windpark exploitanten zien daarmee hun business case in rook opgaan en schrijven zich niet meer in op nieuwe te vergunnen windparken. De stekkerstation infrastructuur is volgens indiener dus voorlopig niet nodig. Stop nu dus voorlopig met de uitrol van deze infrastructuur totdat duidelijker is wat de toekomstige vraag zal zijn. Bedenk dat al deze investeringen in het netwerk terug zullen komen als netwerk kosten, waardoor de animo om te elektrificeren nog geringer wordt. Indiener roept op te voorkomen dat Wind op Zee een 2e Betuwelijn wordt.	Zie de beantwoording onder 1a. De hoeveelheid windenergie van zee is zo groot dat deze niet zomaar op het landelijke hoogspanningsnet kan worden aangesloten. Daarom kiest het Rijk ervoor om deze energie zoveel mogelijk dichtbij grote industriële clusters aan te sluiten. Daar is de elektriciteitsvraag groot en/of gaat deze naar verwachting groeien. In de brief van voormalig minister voor Klimaat en Energie van 10 juni 2022 over de Aanvullende routekaart windenergie op zee 2030 is ingegaan op de afstemming tussen elektriciteitsvraag en -aanbod (https://open.overheid.nl/documenten/ronl-4a5f7a5116d647b18150a5692f00f2b29c5edad7/pdf). Hierin is onder andere aangegeven dat het voor kan komen dat het tempo van de transitie van de (industriële)energievraag niet gelijk op gaat met dat van het aanbod van windenergie van zee. Dit uit zich in een risico dat een verbinding van het net op zee wel op tijd is aangelegd, maar vervolgens (enige tijd) onderbenut blijft doordat de stijging van de vraag naar de elektriciteit uit windenergie vanuit het industrie-cluster nabij de aanlandlocatie achterblijft. De verwachting is daarbij dat de industriële vraag er uiteindelijk wel komt, maar dat de timing ervan uit de pas kan lopen met de ontwikkeling van het aanbod aan windenergie van zee. Daardoor ontstaat een (tijdelijke) mismatch. Naast (tijdelijke) onderbenutting van het net op zee kan deze situatie ook leiden tot congestie op het hoogspanningsnet op land doordat te grote hoeveelheden van op zee aangevoerde elektriciteit via het hoogspanningsnet verder het land in getransporteerd moeten worden voor consumptie aldaar of export	Geen aanpassingen

		naar het buitenland. Aangegeven is langs welke drie sporen mismatches zoveel mogelijk worden voorkomen en welke maatregelen TenneT eventueel kan nemen. Het is op voorhand lastig te voorspellen waar en in welke mate een (tijdelijke) mismatch tussen vraag en aanbod zich zal voordoen. Dit risico is echter onvermijdelijk: de keerzijde is immers het risico dat de groei van windenergie op zee te laat gerealiseerd wordt ten opzichte van de verduurzaming van de industrie. Tegelijkertijd ziet het kabinet ook het belang om de opwek van wind op zee aan te laten sluiten bij de vraag die hiervoor bestaat. In de kabinetsreactie op het IBO wordt daarom aangegeven dat tot dusverre de capaciteit van wind op zee nog gering ten opzichte van de elektriciteitsvraag was. Bij een verdere uitrol van wind op zee na de huidige routekaart 21GW is het daarom van belang om de uitrol van windenergie op zee in evenwicht met de verwachte vraagontwikkeling te beschouwen en het uitroltempo bij te sturen indien nodig, zodat onnodig sterke toename van nettarieven wordt voorkomen. In het Windenergie Infrastructuurplan Noordzee (WIN), dat naar verwachting deze zomer aan de Tweede Kamer wordt verstuurd, zal nader worden stilgestaan bij de ontwikkeling van de vraag ten opzichte van het aanbod. Zie ook: Kabinetsreactie op IBO-rapport Bekostiging van de Elektriciteitsinfrastructuur Tweede Kamer der Staten-Generaal.	
1c	Indiener geeft aan dat het formaat waarin commentaar aangeleverd moet worden, met verplichte velden voor de verschillende rubrieken, onnodig beperkend is.	De verschillende rubrieken zijn bedoeld zodat een indiener over verschillende onderwerpen reacties in kan brengen. Indieners kunnen, zoals in dit geval is gebeurd, andere documenten uploaden.	Geen aanpassingen
Zienswijze 202500544			
2a	Indiener wil de boodschap geven: Bezint eer gij begint en geeft aan dat de stroom uit het windpark beter aan land kan worden gebracht in de buurt van Tata Steel. Hierdoor wordt deze zeer vervuilende industrie	De nu voorliggende ontwerpbesluiten hebben betrekking op werkplannen voor het Veerse Meer en de Veerse Gatdam. Dit gedeelte van de zienswijze van indiener ziet niet op de werkplannen maar op de nut en noodzaak van wind op zee.	Geen aanpassingen

	geholpen te verduurzamen, te investeren in werkgelegenheid van minimaal 8000 werknemers van Tata Steel en waarschijnlijk nog enkele duizenden mensen werkzaam in toeleverende bedrijven en dat deze voor Nederland unieke industrie behouden kan blijven. Door deze gelijkspanning stroom direct beschikbaar te maken voor Tata Steel, dus zonder tussenkomst van het landelijk hoogspanningsnet wordt het landelijk hoogspanningsnet ontlast en Tata volledig ontkoppeld van dit net. Tata maakt op die manier ook gegarandeerd gebruik van windstroom en kan geen stroom uit andere bronnen benutten. Bijkomend voordeel is dat Tata de gelijkstroom direct kan inzetten voor de elektrolyse van ijzererts zonder dat er wisselstroom van het hoogspanningsnet omgezet moet worden in gelijkstroom. Uiteraard zal Tata dan wel moeten investeren in buffer capaciteit, want er zal niet op elk moment voldoende stroom van het windpark komen.	Op 18 maart 2022 heeft de minister voor Klimaat en Energie aangegeven de productie van windenergie op zee te willen verdubbelen naar ongeveer 21 gigawatt in 2030. Op 21 juni 2022 is daarom een aanvulling gekomen op de eerdere routekaart in de vorm van de aanvullende Routekaart 2030+. Hierin zijn drie nieuwe windenergiegebieden aangewezen en twee al eerder aangewezen gebieden zijn bevestigd. De Routekaart 2030+ gaat uit van het realiseren van windparken met een totaalvermogen van 14 GW. Windenergiegebied Nederwiek maakt onderdeel uit van deze aanvullende Routekaart 2030+. Het windenergiegebied Nederwiek levert een belangrijke bijdrage aan het doel uit het Klimaatakkoord om in 2030 11,5 GW (gigawatt) windenergie op zee te realiseren. In windenergiegebied Nederwiek kunnen windparken met een totaal vermogen van 6 GW worden gerealiseerd. Om deze windparken aan te sluiten op het landelijk hoogspanningsnet, zijn er drie ondergrondse verbindingen met elk een vermogen van 2 GW naar land nodig. Naast Net op zee Nederwiek 1 is één van deze verbindingen Net op zee Nederwiek 2 met een aansluiting op de Maasvlakte. Voor Net op zee Nederwiek 2 wordt een aparte procedure doorlopen, gelijktijdig aan de procedure voor Net op zee Nederwiek 1. De procedure voor een derde verbinding, Nederwiek 3, uit windenergiegebied Nederwiek naar Geertruidenberg is ook gestart. Meer informatie hierover kunt u vinden het Inpassingsplan Net op zee Nederwiek 1. Daarbij wordt de stroom uit de windparken in het windenergie Hollandse Kust in de buurt van Tata Steel aan land gebracht. Dit gebeurt via de Net op zee projecten Hollandse Kust (noord en west Alpha) en Hollandse Kust (west Beta).	
2b	Indiener geeft aan dat de Zeeuwse industrie deze stroom voorlopig niet nodig heeft. Dow Terneuzen krijgt tussen	Met het ondertekenen van het VN-klimaatakkoord van Parijs (2016) en het Klimaatakkoord (2019) heeft de Nederlandse regering zich	Geen aanpassingen

	2028 en 2043 een rijkssubsidie van maximaal 240 miljoen euro per jaar waarmee het totaalbedrag kan oplopen tot 3,6 miljard euro over vijftien jaar. Dow krijgt de subsidie om haar CO2-uitstoot af te vangen en via de Rotterdamse haven op te slaan onder de Noordzee. Dus elektrificering is hierdoor voorlopig niet aan de orde. Indiener geeft aan dat Yara wil inzetten op groene ammoniak, maar heeft aangegeven dat in Nederland geproduceerde waterstof veel te duur is om ammoniak te produceren en daardoor geïmporteerd gaan worden uit landen waar het produceren van groene stroom goedkoop genoeg is voor Yara. Indiener geeft vervolgens aan dat uit CES 3.0 van de Schelde- Deltaregio blijkt dat er in 2030 ongeveer 0.9Kw capaciteit nodig is, dit is inclusief een inschatting van de stroomvraag voor Dow Terneuzen en Yara Sluiskil, maar door bovenstaande argumenten zal deze inschatting sterk naar beneden moeten worden bijgesteld.	gecommitteerd aan een vergaande vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Om aan de duurzame energiedoelstellingen te voldoen en een tijdige realisatie van de windparken te kunnen faciliteren, dient het Net op zee Nederwiek 1 vanaf 2030 in bedrijf te zijn. De aansluiting voorziet in een koppeling op het landelijke elektriciteitsnetwerk. Een gedeelte van de elektrische energie voorziet ook in de toenemende vraag naar elektriciteit in Zeeland onder andere vanwege de verduurzaming van de daar gelegen industrie, zie ook: https://www.smartdeltare-sources.com/schelde-deltaregio-neemt-verantwoordelijkheid-de-verduurzaming-van-de-industrie. Zie ook de beantwoording onder 1a en 1b.	
2c	Indiener geeft aan dat Nederland nu niet moet inzetten op het exporteren van stroom naar België, maar eerst zijn eigen stroomproblematiek aanpakken en oplossen. Nederlandse burgers en bedrijven betalen, middels netwerkkosten, momenteel mee aan de transportcapaciteit die nodig is om (wind) stroom te kunnen exporteren naar het buitenland. Het lijkt indiener verstandiger om te investeren in het Nederlandse stroomnet, maar wel op een efficiënte manier. Dus niet meer veel stroom op een beperkt aantal plekken aan land brengen op een beperkt aantal plekken opwekken en vervolgens de stroom transporteren via het hoogspanningsnet door het hele land, maar zoveel mogelijk aan land brengen en/of opwekken op die plekken waar stroom nodig is en dan direct	Zie de beantwoording onder 1a en 1b. Daarnaast wordt er gewerkt aan het oplossen van netcongestie. Meer informatie hierover kunt u vinden in de brieven van de minister van Klimaat en Groene Groei van 24 maart 2025 Voortgang aanpak netcongestie (Kamerbrief over voortgang aanpak netcongestie Kamerstuk Rijksoverheid.nl) en van 25 april 2025 (Aanpak netcongestie: sneller uitbreiden elektriciteitsnet Tweede Kamer der Staten-Generaal).	Geen aanpassingen

	beschikbaar maken voor grootafnemers.		
2d	Indiener geeft aan dat er een verminderde belangstelling is voor het investeren in windmolenparken door de stijging van de bouwkosten en de lage prijs van de opgewekte stroom. Een aantal bedrijven heeft al aangegeven geen belangstelling te hebben om mee te dingen naar de bouw van een volgend windpark. De lage en bij tijden negatieve prijs van de stroom wordt veroorzaakt door een achterblijvende vraag naar deze stroom. Dat laatste is deels ook veroorzaakt door de netcongestie op het land. Indiener geeft aan dat de ACM daarnaast onlangs gestart is met de voorbereidingen van een invoedingstarief voor grote stroomproducenten. De ACM vindt het belangrijk dat grote stroomproducenten op een eerlijke manier bijdragen aan de stijgende kosten voor uitbreiding en verzwaring van het Elektriciteitsnetwerk. Als gevolg van bovenstaande punten is het volgens indiener voorlopig onwaarschijnlijk dat er nog veel windparken op zee gebouwd gaan worden is het daarnaast niet verstandig om het huidige aanbod van zeewind stroom grotendeels in het Sloegebied in Borsele te laten aanlanden.	Zie de beantwoording onder 1a, 1b en 2c.	Geen aanpassingen
2e	Indiener verwijst naar argumentatie in de IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur. Nog meer stroom naar Zeeland brengen zal gezien de geringe vraag aan stroom in Zeeland enkel leiden tot de noodzaak om nog meer hoogspanningsleidingen door Zeeland richting elders aan te leggen, om deze stroom af te voeren. Hetgeen volgens indiener in directe tegenspraak is met het eerst genoemde uitgangspunt van de IBO studie: Sterker sturen op het dichterbij elkaar plaatsen van opwek, gebruik en opslagcapaciteit kan de investeringsopgave verminderen	Zie de beantwoording onder 1a en 1b.	Geen aanpassingen

	dan wel een extra stijging voorkomen.		
Zienswijze 202500640			
3a	Indiener is van mening dat de natuur- en milieuorganisaties onvoldoende worden meegenomen in het Stakeholdermanagement (hoofdstuk 5) nu enkel Staatsbosbeheer als beheerder van natuurgebied De Schotsman op Noord-Beveland is vermeld als stakeholder.	In het kader van stakeholdermanagement is, voorafgaand aan het opstellen van het Inpassingsplan Net op zee Nederwiek 1 en de aanvraag van de benodigde vergunningen, afstemming geweest met diverse organisaties waaronder indiener en de door indiener genoemde partijen in de zienswijze. Daarnaast hebben genoemde partijen deel genomen aan meedenksessies in het voortraject van het project Net op zee Nederwiek 1. TenneT ziet de meerwaarde van in contact staan met de omgeving en zal zo spoedig mogelijk indiener benaderen voor een afspraak.	Geen aanpassingen
3b	Indiener geeft aan dat Vogelbescherming, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap en de Zeeuwse Milieufederatie niet vermeld worden als stakeholder. Indiener geeft aan dat deze natuurorganisaties zorgen hebben over de nadelige gevolgen van deze projecten voor de natuur, en voor de natuur van het Veerse Meer en de Oosterschelde in het bijzonder. Indiener denkt hierbij aan geluidshinder, zowel boven als onder water, trillingen, baggerwerkzaamheden, vertroebeling en sedimentatie, aanleggen van werkterreinen, het uitvoeren van werkzaamheden op de werkterreinen en transportbewegingen van en naar de werkterreinen.	Zie de beantwoording onder 3a. Effecten van het project Net op zee Nederwiek 1 op de natuur zijn onder andere in het Inpassingsplan Net op zee Nederwiek 1 beoordeeld en aanvaardbaar geacht. Waar nodig is hiervoor de benodigde vergunning verkregen of wordt deze nog aangevraagd. De ontwerpbesluiten die ter inzage liggen geven goedkeuring aan de werkplannen zoals benoemd in de waterwetvergunning van 24 april 2024 RWS-2024/17917, RWSZ2023-00010261 en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken vergunning van 23 april 2024 met kenmerk RWS-2024/17635 en zaaknummer RWSZ2023-00010474. Deze werkplannen zijn een nadere uitwerking van de watervergunning en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken vergunning en geven daarmee invulling en detaillering aan de eisen uit die vergunning en eisen uit de daaraan ten grondslag liggende wetgeving.	Geen aanpassingen
3c	Indiener geeft aan dat natuurorganisaties op komen voor de natuur. Door deze organisaties te betrekken bij het stakeholdermanagement kan (onherstelbare) schade aan natuur en milieu worden voorkomen of kan er met de	Zie de beantwoording onder 3a.	Geen aanpassingen

	natuurorganisaties gezocht worden naar oplossingen voor natuurherstel. Indiener verzoekt derhalve om de natuurorganisaties meer te betrekken bij het stakeholdermanagement.		
3d	Daarnaast vraagt indiener aandacht voor het natuurinclusief aanleggen en bouwen van de energie infrastructuur. In de stukken die ter inzage liggen, is indiener het woord 'natuurinclusief' niet tegengekomen.	Voorliggende ontwerpbesluiten geven goedkeuring aan de werkplannen. In die werkplannen worden de eisen uit de watervergunning van 24 april 2024 RWS-2024/17917, RWSZ2023-00010261 en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken vergunning van 23 april 2024 met kenmerk RWS-2024/17635 en zaaknummer RWSZ2023-00010474 verder uitgewerkt. Het nemen van natuurinclusieve maatregelen wordt niet benoemd in die eisen. Daardoor is natuurinclusief bouwen geen onderdeel van het toetsingskader van voorliggende ontwerpbesluiten. TenneT neemt wel natuurvriendelijke maatregelen waar dat mogelijk is, zoals de aanleg van een ecologische kabelkruising op zee, vishotels onder het platform op zee en de aanleg van boringen onder de Veerse Gatdam tevens onder de rijksweg N57 op de Veerse Gatdam door met behulp van een compleet elektrisch aangedreven boormachine.	Geen aanpassingen